

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

פו.

עין משפט נר מצוה

פט א ב ג ד מיי פ"א מהל'
 תשובה ל"ד:
צ ה ו ז מיי פ"א מהל' יוד'
 הסורה ג' י:
 ז [מיי פ"ו] מהל' תשובה
 הל' ו' |

הגהות הב"ח

(א) גמ' לפי ענף' בתורב
 תשובה וקח: (ב) שם אל
 מי שיש חילול השם בידו חין
 כח לא משנהו כו' כ"ל
 ומכאן לו נמקח: (ג) שם
 ויהא משאו ומתנו באמונה
 ודבריו נמנח עם הנביות
 מה הכריו' אומרות עליו
 אשרי לו לפלוני שלמד
 תורה אשרי לפני שלמדו
 מורה: (ד) שם גדולה משנה
 שמואלה רפואה לעולם:
 (ה) שם כלן מהל'ה כלן
 מילאה (רכ יודיה נמי)
 מית' אלו מוקמות ונכתב
 עליו אמר רב יהודה
 רב אמי רמי: (ו) השי'
 ד"ה למעיקל' כי מעלה
 אני עליכם כלנו כי שטות
 שובבים אבריי' בלע"ז
 הסי': (ז) ה"ה כלן כי עוה
 מתחלתו כאן מיראה ארפא
 הסי': (ח) ד"ה כלן ע"י
 כי שונו אלו ואשונה אליכם
 ומכאן כי אמר:

רבינו חננאל (המשך)

ועל לא תעשה גמור. שאל ר'
 מתיח בן חיש את ר' אלעזר
 בן עזריה ברומי שמתנה
 ד' חלוקי פרה שהיה ר'
 ישמעאל דורש, אמר לו ג'
 הן ותשובה ע"כ כל אחת.
 עבר על עשה ושב, אינו
 זו משע עד שמוחלין לו,
 שגמור ארפא משוכותם וכו'.
 עבר על לא תעשה ושב,
 תשובה תולה ויום הכפורים
 מכפר, שנאמר כי ביום הזה
 יכפר עליכם. עבר על כריתות
 ומיתות בית דין ושב, תשובה
 ויום הכפורים תולין ויסורין
 ממרקין. שנאמר ופקדתי
 בשבט פשעם ובנגעים עונם.
 אבל מי שיש בידו חילול
 השם, אין כח לא לתשובה
 לתלות, ולא ליום הכפורים
 לכפר, ולא ליסורין למרק,
 אלא כולן תולין ומיתה
 ממרקת, שנאמר ונגלה באוני
 ה' צבאות אם יכופר העון
 הזה עם דם תמותו. היכי
 דמי חילול השם, רב אמר כגון
 אנא אי שקילנא מבי כחא
 בישראל בארעא דלא נבעי,
 דאיתו למירא אנא חיותה לרב
 דשקיל בישא בלא דמי, היינו
 חלול השם. ר' יוחנן אמר
 כגון אנא אי סמנינא ד' אמות
 בלא תורה ובלא תפלה.
 ויש אומרים כל שחבירי
 בושין משמעתו דאמרי שרא
 ליה מריה לפלניא. אנא
 עונשים על דברים הללו
 גדול מעונש כריתות ומיתות
 בית דין. תנא ואהבת את
 ה' אלהיך עשה שיהא שם
 שמים נאהב על ידך, שיהיה
 אדם קורא ושונה תלמידי
 [בתורה] ומשמש תלמידי
 חכמים ומשאו ומתנו בשוק
 בצורך עם הבריות, מה הכל
 אומרים אשרי פלוני שלמד
 תורה, אשרי הוריו ורבו
 שלימדו, כמה נאים מעשים
 ודרכיו, עליו הכתוב אומר
 ישראל אשר בך אתפאר.
 אבל הקורא ושונה ודרכיו
 מכתרים כו', עליו הכתוב
 אומר באמור להם עם ה'
 [אלה] ומאירצו יצאו. גדולה

אמאי לא חשיב להו כהדי ל"ו כריתות צפרק קמא לכריתות (דף טז).
 ומיך ר"י דרצנן דפליגי אדרבי לא דרסי קרל הכי אלא צפרק ארבע
 מיתות (סנהדרין דף סד): דרסי ליה ר' ישמעאל ורבי עקיבא לדרסא
 אחרתא ולאליצי דרבי לא מני' למיתשביניהו דהתם קאמר מניינא למה
 לי לומר דהם עשאון כולן שהעלם

אחד חייב על כל אמת ואמת ולדידיה
 לא מייחייב חטאת אלא צמימתא
 שחייבין על זדונו לאו וכתת דקאמרי
 רבי צפרק קמא דיכמות (דף טז).
 נאמר כאן עליה פי' ונודעה החטאת
 אשר חטאו עליה ונאמר להלן עליה
 צחייה מה להלן דבר שחייבין על זדונו
 כרת אף כאן ומיניה מה להלן שיש צו
 לאו אף כאן לאפקוי הני נהי דליתרבו
 לכרת לאו לית צוהו אצל לרצנן לא
 מלינן לשנויי הכי דלדידהו לא צעי
 לאו כיון דגמרי מתורה אחת יהיה
 לכס הוקשה כל התורה כולה לעזרת
 כוכבים מה ע"ז דבר שחייבין על
 זדונו כרת וכו' אצל לאו לא צעינן
 אף על גב דע"ז איכא לאו דהיינו
 ע"ז איכא נמי סקילה ואפילו הכי
 מחייבי חטאת אפילו היכא דליכא
 סקילה דלא מקשינן אלא לענין
 כרת דכתיב כההוא עניינא דכתיב
 הכרת מכתה הכי נמי לאו לא
 צעינן לענין חטאת תדע דצפרק אלו
 הן הלוקין (מכות דף יג): ממעט
 פסק ומילה מתפוקא משום דדומיא
 דע"ז צעינן מה ע"ז שז ואל
 תעשה לאפקוי הני דקוס ועשה
 יניחו ואי צעינן לאו לענין חטאת
 נימא מה ע"ז שיש צו לאו לאפקוי
 הני אפילו אי הוו שז ואל תעשה לא
 מייחייב כיון דלא כתיב צוהו לאו:
 והאמר

אין (ט) לו כח בתשובה לתלות ולא ביהו"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן
 תולין ומיתה ממרקת שנאמר ונגלה באוני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם
 עד תמותון היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא ה"א שקילנא בישראל ממבחא
 ולא יהיבנא דמי לאלתר אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל
 באתרא דתבעי לית לן בה אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דתבעי הוא אביי
 כדשקיל בישראל מתרי שותפי יהיב זוזא להאי זוזא להאי והדר מקרב להו
 גבי הדדי ועביד חושבנא רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא
 תורה ובלא תפילין יצחק דבי ר' ינאי אמר כל שחבירי מתביישין מחמת
 שמועתו (היינו חילול השם) אמר רב נחמן בר יצחק כגון דקא אמרי אינשי שרא
 ליה מריה לפלניא אביי אמר כדתניא וואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים
 מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו (א) בנחת
 עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה ויהו רבו
 שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה
 נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה
 ישראל אשר בך אתפאר אבל מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו
 באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני
 שלמדו תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמדו
 תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכווערין דרכיו ועליו הכתוב אומר
 באמור להם עם ה' אלה ומאירצו יצאו א"ר חמא (ב) חנינא גדולה תשובה
 שמביאה (ג) רפאות לעולם שנא' ארפא משוכותם אוהבם נדבה ר' חמא (ד) (בר)
 חנינא רמי כתיב שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתבי ארפא
 משוכותיכם לא קשיא כאן מאהבה כאן (ה) מיראה רב יהודה רמי כתיב שובו
 בנים שובבים ארפא משוכותיכם וכתבי (ו) (הנה) אנכי בעלתי בכם ולקחתיו אתכם
 אחד מעיר ושנים ממשפחה ל"ק כאן מאהבה או מיראה כאן ע"י יסורין אמר רבי
 לוי גדולה תשובה שמונעת עד כסא הכבוד שנא' שובה ישראל עד ה' אלהיך (ז)

אמר
 כי אנכי צעלתי צנס כנר קודם שתשזו כלן מהל'ה או מיראה קא אמר כי אנכי צעלתי צנס:
 לא

חזן מלא חשא. קא סלקא דעתך משום דכתיב לא יקה: וכל דומי
 ליה. לא תעשה גמור: לפי שנאמר תחורב פשוטה וקפה. לאמר
 מעשה העגל כשעלה משה להספיל עליהן ולקמן מפרש לה: יכול
 אף לא חשא. יקה בתשובה: אי אפשר לומר נקה שכנר נאמר
 לה: יקה. דכתיב נקה לא יקה גבי

לדאי: חלוקי דפריה. שחלוקין
 בצפרתן זה כך זה קר: אמר לו.
 שלש הן הנחלקין שיש עזירה שהיא
 זריכה לזה ואינה זריכה לזה אצל
 תשובה אינה מן החלוקין שהיא זריכה
 לכולן: שזנו צנים. ומיד ארפא
 למדת שיש עזירה שמכפרת בתשובה
 צנים: כי ציום הזה יכפר. למדת
 שיש עזירה שזריכה יוה"כ: ופקדתי
בצנט פשעס. למדת שיש עזירה
 שזריכה יסורין ומסכתא הקל לקלה
 והחמור לתמורה: חילול השם. חוטא
 ומחסיא אחרים: חזוני ה' נחאזת.
 אמר הנביא בזונו אמר הקב"ה אם
 יכופר העון עד תמותון למדתו שיש
 עזירה שאין לה כפרה אלא צמינה:
ולא יהיבנא דמי לאלתר. וכשאני
 מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן
 ולמד ממני להיות מזולל בגזל:
באפרא דלא טעני. שאין דרך
 הטבח לילך ולתצוע הפקותיו ועל
 הלוקח להביא לו מעותיו לצימו:
ומהא מחסיא. מקומה של רבינא:
יהיב זוזא להאי זוזא וזוזא להאי. שמה לא
 ידע חזירו שנתמיו לו ויש כאן חילול
 השם: **ועביד חושבנא.** וחזרין
 ונותנין לו צטר כנגד מה שנטלו: **כגון**
אנא דמסגינא וכו'. ואין הכל יודעין
 שנחלשתי בגרמתי ולמדין הימני
 להצטול מתלמוד תורה: **מחמס**
שרא ליה. מחמת שס רב הו"ה עליו:
מעשיו: מהל'ה על ידך. לחזירך:
קורא. מקרא: **ושונה.** משנה:
ומשמש תלמידי חכמים. ללמוד (ז) (תורה)
 היא ישוב טעמי המשניות מה טעמן
 ומאיך למדו: **באמור להם עם ה'**
אלה. את זו קרל הכתוב חילול השם
 כשאלו טעמו עזר עזירה ופורהנות
 כזהם עליו והכל אומרים מה העולו לו
 ראה החסידים והחכמים רעה צאה
 עליהם שנאמר וחללו את שם קדשי
 וצמה חללוהו באמור עליהם הנכרים
 שגלו ציינן ראו עם ה' אלה ולא
 יכול להציל שלא יגלו ממלא שם
 שמים מתחלל וכבודו מתמעט:
מעיקרא שזצנים אסא. כשתעשו
 תשובה מעלה (ח) עליכם כאלו

תחילת חטאו על ידי נערות ושטות
 ושזצנות: **וכסיב ארפא.** משמע
 מכאן ואילך כבעל מוס שנתפרט
 שמקלמ שמו עליו: **כלן מהל'ה.**
 השז מהל'ה נעקר עונו מתחלתו (י):
כסיב שזנו צנים. אלמא צעלתי
 תשובה קרוין צנים: **וכתיב כי אנכי**
צעלתי צנס. אלמא עבדי מניקרו:
כלן מהל'ה ומיראה. קרוין צנים:
כלן על ידי יסורין. שלא שזו עד
 שנתיקרו ציסורין קרוין עבדים ואת'
 דגרסי כתיב שזנו אלו ואשונה (יא)
 וכתיב כי אנכי צעלתי צנס כתיב
 ואשונה אליכם לאחר תשובה וכתיב

(א) [שזצנות לג, ט] (ב) [אבות
 דר"ג פכ"ט י"ה תוספתא
 פ"ד ה"ט:] (ג) [שזצנות יב:
 זכמים ו:] (ד) [זכ"י אהא
 הוי זמ' וכו' גרס ה"א"ש אבל
 כתיב אלפס א"י בגימטא אחרת
 ע"ש, ט] (ה) [ע"י ע"ש, ט] (ו) [ג'ל
 בנב"ז, ט] (ז) [ג'ל בנב"ז, ט] (ח) [ג'ל
 כ"ו, ט] [גימטא הילקוט וכו'
 ע"י ר' יוחנן אמר עד ולא
 עד ככלל ועו' אר"י הכי והאמר
 ר"י גדולה משנה שזונה את
 לית שמונה שזאמר וכו' לא
 קשיא ה' צמים וה' צנצנז,
 (י) [ג'ל תלמוד, ט]

תורה אור השלם

1. לא תשא את שם ה'
 אלהיך לשואן כי לא יקה
 ה' את אשר ישא את שמו
 לשוא:
 שמות כו
 2. גזר חסד לאפליי בשא
 עון ופשע וחסדא וקפה לא
 יקה פקד עון אבות על
 בני ועל בני בנים על
 שלשים ועל רבעים:
 שמות לד ז
 3. שובו בנים שובבים
 ארפא משוכותיכם הננו
 אהנו קר' כי אתה ה'
 אלהינו: ירמיהו ג כב
 4. כי ביום הזה יכפר
 עליכם לטרה אתכם מפל
 חטאתיכם לפני ה' תשקרה:
 יקרא טו ל
 5. ופקדתי בשבט פשעם
 ובנגעים עונם:
 תהלים פט לג
 6. ונגלה באוני ה' צבאות
 אם יכפר העון הזה לכם
 עד תמותון אמר אדני ה'
 צבאות: ישעיהו כב די
 7. ואתבת את ה' אלהיך
 בקל לבבך ובקל נפשך
 ובקל מאדך: דברים ו רה
 8. ויאמר לי עבדי אהת
 ישראל אשר בך אתפאר:
 ישעיהו מג ג
 9. ויבוא אל הגוים אשר
 באו שם ויחללו את שם
 קדשי באמר להם עם ה'
 אלה ומאירצו יצאו:
 10. ארפא משוכותם ארפם
 נדבה כי שם אפי מקמנו:
 השע"ד ה
 11. שובו בנים שובבים
 ארפא משוכותיכם הננו
 אהנו קר' כי אתה ה'
 אלהינו: ירמיהו ג כב
 12. שובו בנים שובבים
 נאם ה' כי אנכי בעלתי בכם
 ולקחתי אתכם אהד מעיר
 ושנים ממשפחה ונתבאתי
 אתכם ציון: ירמיהו ג יד
 13. שובה ישראל עד ה'
 אלהיך כי כשלת בעצותי:
 הושע ד ב

רבינו חננאל

ת"ש אילו הן החמורות
 כריתות ומיתות בית דין ולא
 תשא שמו כו'. ת"ש ר'
 יהודה אומר כל שהוא מלא
 תשא ולמטה תשובה מכפרת,
 מלא תשא ולמטה תשובה
 תולה יום הכפורים מכפר.
 ושינון לא תשא וכל דמי
 ליה, הדוא לאו גמור. ת"ש
 לפי שנאמר בתורב נושא
 עון ופשע וחמאה וקה עד
 נאמר לא יקה. ופשטייה
 לקרא, מנקה הוא לשבים
 ואינו מנקה שאינן שבים.
 והניא לפי שנאמר בתורב
 תשובה, מכתבי בה וקה,
 ויכול אף לא תשא עמון
 ת"ל לא יקה, עד יוכל על
 כל חייבי לאוין א"ע שישבו
 לא יקה לו, ת"ל קרא אחרני כי לא יקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא, הן דכתיב לא יקה [אינו אלא] בלא תשא את שמו
 לבד, הא כל שאר לאוין התשובה מכפרת. הנה בכל לאוין התשובה מכפרת בלא יום הכפורים. ודחיק תנאי היא דתניא על מה
 תשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה, על מה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר על כריתות ומיתות בית דין

א ע"י יושלמי נגזרת פ"ב ה"ג ומלה ג"י רבינו מפלה ג"ל מדיק יומר.
 תוס' ישנים
 ועשה תשובה מוחלי' לו מיד. והיינו דלא מרקינן בתגונה (ב, א) העשה דבר וממחיקו בו מחולין לו מיד, ומזה עשה [ומחולין לו] ממילא גמורם כדלמרינן הנה, אצל כשאר עבירות א"ע"י שאין מחולין לו מקילין לו מדתו מקל'ת. צריך לפרש את החמא. ועל (דק) כך
 מוקינן תפילות על שום הכפורים על חטא שחטט לפניך בזנות ומיניו.